

ЕКОНОМІКА НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ

УДК330.3: 338.1

JELG 24, G 30, G 38, H 72, O 16

DOI: 10.31471/2409-0948-2020-1(21)-18-26

Данилюк-Черних Ірина Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
76019, Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15
e-mail: cheryfam@gmail.com
ORCID <http://orcid.org/0000-0002-6413-3991>

Лазорко Роксоляна Ігорівна
студентка
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
76019, Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15
e-mail: lazorko144@gmail.com

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Анотація. У статті проведений аналіз джерел фінансування інвестиційних проектів, визначені існуючі проблеми та перспективи залучення фінансових ресурсів.

Розглянуті різні підходи щодо класифікації джерел фінансування інвестиційних проектів: власні та позикові інвестиційні ресурси підприємства, бюджетні та позабюджетні, кошти іноземних інвесторів тощо. Проаналізовано надходження іноземних інвестицій в Україну та обсяги капітальних інвестицій за джерелами фінансування. З'ясовано, що вирішальну роль у джерелах фінансування інвестиційних проектів відіграють власні фінансові ресурси підприємств та організацій. Позитивним є щорічне збільшення обсягів бюджетного фінансування, зокрема за кошти місцевих бюджетів, розмір яких суттєво збільшується; а також збільшення обсягу інших джерел фінансування. Загалом державна допомога має незначні за питомою вагою розміри, що негативно впливає на розвиток інвестицій в Україні. Спостерігається спад іноземних інвестицій в економіку України. Дана ситуація є абсолютно негативною для розвитку країни, адже іноземні інвестиції є найбільш бажаною формою капіталовкладень для економік, що розвиваються, тому що вона дозволяє реалізовувати великі проекти; крім того в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління, тощо.

Економічний спад у нашій країні супроводжується зниженням інвестиційної активності. Активізацію інвестиційної діяльності гальмує ще і політична ситуація, а вихід з кризи без істотного збільшення капіталовкладень неможливий. За результатами проведеного дослідження встановлено, що для здійснення інвестиційної діяльності необхідно використовувати різні джерела фінансування. Суттєве значення у фінансовому забезпеченні реалізації інвестиційних проектів повинні відігравати місцеві бюджети та приватні іноземні інвестори. Визначено необхідність змішаного фінансування інвестиційних проектів, як класичного поєднання кількох джерел формування інвестиційних ресурсів, так і застосування податкових пільг інвестиційного характеру,

венчурне фінансування, використання альтернативних інструментів: бізнес-інкубатори, бізнес-ангели, краудфандинг.

Ключові слова: фінансування, інвестиції, інвестиційний проект, капітальні інвестиції, співфінансування.

Danyiuk-Chernykh Iryna Mykolayivna
PhD, Associate Professor of Finance Department
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
Ivano-Frankivsk, 76019, st. Carpathian, 15
e-mail: cheryfam@gmail.com

Lazorko Roksoliana Igorivna
student
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
Ivano-Frankivsk, 76019, st. Carpathian, 15
e-mail: lazorko144@gmail.com

COMPARATIVE ANALYSIS OF INVESTMENT PROJECTS FUNDING SOURCES

Abstract. The article analyzes the sources of funding of investment projects, identifies existing problems and prospects for attracting financial resources.

Different approaches to the classification of investment projects funding sources are considered: own and loan investment resources of the enterprise, budgetary and extra-budgetary funds, funds of foreign investors, etc. The inflow of foreign investments into Ukraine and the volume of capital investments by sources of funding are analyzed. It has been found out that the financial resources of enterprises and organizations play a crucial role in the sources of funding investment projects. A positive increase is the annual increase in budget financing, in particular at the expense of local budgets, whose size is significantly increasing; as well as an increase in other sources of funding. In general, state aid is small in size, which negatively affects the development of investments in Ukraine. There is a decline in foreign investment in Ukraine's economy. This situation is absolutely negative for the development of the country. The foreign investment is the most desirable form of investment for developing economies, because it allows the implementation of large projects; in addition, new technologies, new corporate governance practices and more are coming to the country.

The economic downturn in our country is accompanied by a decrease in investment activity. Activation of investment activity is also hindered by the political situation, and it is impossible to overcome the crisis without a significant increase in investment. According to the results of the research, it is established that different funding sources are needed for investment activity. Local budgets and private foreign investors must play a significant role in financing the implementation of investment projects. The necessity of mixed investment projects funding. A classic combination of several sources of investment resources formation, application of tax privileges of investment character, venture funding, use of alternative instruments: business incubators, business angels, crowdfunding are determined.

Keywords: financing, investments, investment project, capital investments, co-financing.

Постановка проблеми. Ефективність інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання залежить від успішного економічного обґрунтування та запровадження окремих інвестиційних проектів, а результативність останніх – від якості управління ними, в першу чергу від своєчасності й оптимальності фінансування кожного його етапу та джерел фінансування, які використовуються. Пошук джерел фінансування інвестиційної діяльності набула сьогодні особливої гостроти і потребує здійснення комплексних

досліджень у цьому напрямі. Незважаючи на суттєві результати різноманітних досліджень із проблем фінансування інноваційної діяльності, їх рівень залишається невисоким, а структура – недосконалою, що й потребує подальшого наукового розгляду. Необхідно здійснювати оцінку джерел фінансування інвестиційних проектів та виявляти джерела, що мають найбільший позитивний вплив на обсяги фінансування інноваційної діяльності.

Аналіз останніх публікацій. З проблематики у сфері інвестиційної діяльності опубліковано чимало наукових праць вітчизняних авторів, зокрема: І. Бланка, Л. Борщ, Н. Бурлака, А. Крисоватого, О. Лапко, Т. Майорової, В. Мартиненка, А. Мерзляк, С. Онишко, А. Пересади, В. Федоренка, О. Федорчак, О. Чемерис та інших. Незважаючи на всебічність досліджень у галузі управління інвестиціями, все ще існує необхідність уточнення класифікації джерел фінансування інвестиційних проектів.

Метою роботи є оцінювання сучасного стану залучення інвестицій в національну економіку та проведення аналізу джерел фінансування інвестиційних проектів.

Виклад основного матеріалу. Джерела, які використовуються для фінансування інвестиційних проектів значною мірою впливають на результативність інвестиційних проектів. Тому доцільно розглянути погляди щодо класифікації джерел фінансування, які є досить різноманітними та суперечливими. Підходи щодо класифікації джерел фінансування інвестиційних проектів наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Джерела фінансування інвестиційних проектів

Автор	Класифікація
ЗУ «Про інвестиційну діяльність» [1]	1) власні фінансові ресурси інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо); 2) позичкові фінансові кошти інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити); 3) залучені фінансові кошти інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб); 4) бюджетні інвестиційні асигнування; 5) безоплатні й благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян;
В. Федоренко [2]	Повне самофінансування (прибуток, амортизаційний фонд), кошти з бюджету, кошти дрібних інвесторів (акціонування), позики, оренда майна та змішане фінансування
І. Бланк [3]	Внутрішні джерела формування власних інвестиційних ресурсів підприємства, зовнішні джерела формування власних інвестиційних ресурсів підприємства та джерела формування позикових ресурсів підприємства
А. Марголін [4]	Власні, позабюджетні, бюджетні
В. Папп [5]	На першому етапі поділяються на державні джерела й ресурси підприємств, а на другому етапі в кожній групі відокремлювати власні джерела й запозичені джерела
Ю. Аніскін [6]	Позикове фінансування, дольове фінансування й фінансування на основі власного капіталу
М. Туріянська [7]	Залучені, позикові, власні

Кожен з наведених підходів щодо класифікації джерел фінансування інвестиційних проектів не позбавлений недоліків. Так, у класифікації, наведеній В. Федоренком [2], присутнє таке джерело, як амортизаційний фонд, який на вітчизняних підприємствах не створюється, кошти інвесторів ототожнюються з акціонуванням і відсутні такі джерела фінансування інвестицій, як гранти, іноземні інвестиції тощо. На сьогоднішній день, на жаль, амортизаційні відрахування втратили своє значення як джерело відтворення основних засобів, що зумовлено механізмом нарахування амортизації у податковому обліку. За умов внесення відповідних змін у законодавче регулювання процесу нарахування амортизації, вона могла б стати джерелом фінансового забезпечення відтворення основних засобів (заміщення зношених основних засобів аналогічними новими), однак, на наш погляд, амортизацію не можна розглядати як джерело фінансування інвестиційних проектів. Амортизацію підприємство отримує на поточний рахунок у складі виручки, ці суми можуть бути невеликі й досить часто розпорошені у часі. Фінансування інвестиційного проекту вимагає вкладання конкретної суми коштів у визначений момент часу, тому амортизація може бути лише додатковим джерелом співфінансування на окремих стадіях життєвого циклу інвестиційного проекту.

В. Папп [5], М. Туріянська [7] використовують традиційний підхід поділу джерел фінансування на власні, залучені й позичені. Однак в ринкових умовах чітко провести межу між власними і залученими джерелами формування фінансових ресурсів досить складно. Про власні фінансові ресурси в чистому вигляді можна вести мову тільки відносно одноосібного приватного підприємства, де директор і власник одна й тасама особа, адже у такому випадку підприємство засновувалося коштами однієї особи і вона ж є власником заробленого прибутку. Якщо вести мову про підприємства інших форм власності, то коректніше здійснювати поділ джерел фінансування на залучені та позичені, оскільки і капітал, за рахунок якого створювалося підприємство, і отриманий прибуток є власністю засновників. Прибуток може бути використаний для фінансування інвестиційних проектів тільки у тому випадку, коли власники відмовляться від отримання своєї частки прибутку.

А. Марголін [4] об'єднує залучені джерела формування фінансових ресурсів (наприклад, емісія акцій) та позикові. На наш погляд, такий підхід є неприйнятним, оскільки залучення таких ресурсів відбувається на абсолютно різних умовах, адже позичені кошти підприємство отримує на умовах терміновості, платності й поворотності.

Складність залучення інвестиційних ресурсів та їх недостатній обсяг зумовлений специфікою функціонування вітчизняного ринку цінних паперів. На сьогоднішній день інфраструктура ринку цінних паперів вже сформована, однак реальні надходження очікувати від нього у найближчому майбутньому не доводиться. Велику роль у цьому відіграла так звана паперова приватизація, яка, по суті, не сформувала клас ефективних власників та не створила підґрунтя для зацікавленості менеджменту підприємств виплачувати дивіденди. Це призвело до того, що серед цінних паперів, які обертаються на вторинному ринку, попитом користуються цінні папери не більше як двох десятків емітентів [8].

Використання позикових джерел формування фінансових ресурсів також ускладнене, динаміка довгострокового кредитування в Україні на сьогоднішній день залишається невтішною. Це пов'язано і з дефіцитністю ресурсної бази банківських установ, і з високими відсотковими ставками за кредитами, і з низьким рівнем кредитоспроможності позичальників. Окрім того, банки не зацікавлені у наданні інвестиційних кредитів — вищий рівень ризику за ними, порівняно зі стандартними, нічим не компенсується. Залучення позикових коштів через механізм облігаційних позик ускладнюється через обмеження кола платоспроможних покупців, які потенційно могли б зацікавитися таким способом вкладання коштів.

Також часто до джерел фінансування інвестиційних проектів відносять суму страхового відшкодування збитків від втраченого майна. Такий підхід не можна вважати

коректним, оскільки страхова сума є відшкодуванням збитків, і навіть якщо вона перевищує розмір збитків, то ця різниця потрапить до прибутку підприємства, що і характеризує недоцільність виокремлення страхового відшкодування в окреме джерело фінансування інвестиційних проектів.

О.Лапко [9] обґрунтовує можливості проектного фінансування, як механізму фінансування спеціально створеної для реалізації проекту компанії, при якій майбутні грошові потоки проекту є основним забезпеченням повернення позикових коштів і виплати доходів інвесторам.

Важливе значення для активізації інвестиційної діяльності в країні має участь держави у фінансуванні інвестиційних проектів. На сьогоднішній день частка бюджетного фінансування є невеликою, що зумовлено дефіцитом фінансових ресурсів, однак така ситуація негативно відображається, у першу чергу, на розвитку наукової та інноваційної діяльності. Окрім того, інвестиційна діяльність держави виступає своєрідним каталізатором, який сприяє притоку інвестиційних коштів з інших джерел, тим самим стимулюючи розвиток економіки. Здебільшого державна підтримка полягає у фінансуванні (співфінансуванні) реалізації проектів з державного бюджету, а також наданні державних гарантій з метою забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями [10].

Як свідчить зарубіжний досвід, фінансування за рахунок бюджету було ключовим чинником структурних перетворень економіки США, Китаю, Індії, а у економічно розвинених європейських країнах бюджетні кошти залишаються одним із найвагоміших важелів структурних змін в економіці.

Протягом всього періоду незалежності України важлива роль відводилася залученню іноземних інвестицій. Однак практика засвідчила, що іноземний інвестор не зацікавлений у фінансуванні високотехнологічних проектів, оскільки це означає вирощування конкурента самому собі. Також при залученні іноземних інвестицій роль відіграє не тільки кількість, але і якість, оскільки іноземні інвестори схильні до інвестування у ті галузі, які дозволяють швидко повернути капітал з прибутком (роздрібна торгівля, сфера розваг, ресторанний бізнес). Іноземні інвестори охоче вкладають кошти у ті проекти, які дозволяють їм отримати доступ до сировинних ресурсів, до дешевої робочої сили, нових ринків збуту, продовжити життєвий цикл своєї продукції (яка може бути вже застаріла) тощо. Все це може створити передумови для зниження рівня економічної безпеки держави, тому навряд чи іноземні інвестиції найближчим часом можуть стати вагомим джерелом фінансування інвестиційних проектів.

Для більш детального пояснення, проаналізуємо надходження іноземних інвестицій в Україну впродовж 2012-2019 років. В 2012 році в Україну надійшло 8401 млн. дол. США, в 2013 році цей показник зменшився на 3902 млн. дол. США, а в 2014 році показник різко знизився до величини 410 млн. дол. США. Причиною цього стало нестабільне політичне становище в країні. Ситуація дещо покращилась у 2016 році і величина інвестицій зросла до рівня 3284 млн. дол. США. У подальші роки спостерігається спад іноземних інвестицій в економіку країни. У 2019 році їх розмір інвестиційних вкладень становив лише 1711 млн. дол. США, що менше у порівнянні з попереднім роком на 644 млн. дол. США [11].

Підсумовуючи наведену статистику, зауважимо, що за останні 8 років обсяг надходження іноземних інвестицій в Україну зменшився у 5 разів. Така ситуація є абсолютно негативною для розвитку країни, адже іноземні інвестиції є найбільш бажаною формою капіталовкладень для економік, що розвиваються, тому що вона дозволяє реалізовувати великі проекти; крім того в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління, тощо.

Стимулювання надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України повинно стати ключовим елементом державної політики та включати удосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності; прозорість процесу приватизації;

стимулювання залучення інвестицій в інтелектуальний капітал; розвиток корпоративного управління; формування позитивного іміджу країни для закордонних інвесторів [12].

Розглянемо обсяги капітальних інвестицій за джерелами фінансування в Україні (табл.2). Варто зауважити, що статистична інформація надається без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Таблиця 2

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування, млн. грн.

Показник	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Кошти державного бюджету	2738,7	6919,5	9264,1	15295,2	22814,1	29536,7
Кошти місцевих бюджетів	5918,2	14260,0	26817,1	41565,5	50355,5	56047,5
Власні кошти підприємств та організацій	154629,5	184351,3	248769,4	310061,7	409585,5	397771,5
Кредити банків та інші позики	21739,3	20740,1	27106,0	29588,9	44825,4	40983,1
Кошти іноземних інвесторів	5639,8	8185,4	9831,4	6206,4	1795,5	3541,4
Кошти населення на будівництво житла	22064,2	31985,4	29932,6	32802,5	34645,7	32666,4
Інші джерела фінансування	6690,2	6674,7	7495,5	12941,3	14704,7	23902,0
Усього	219419,9	273116,4	359216,1	448461,5	578726,4	584448,6

Джерело: Державна Служба Статистики України [13].

За наведеними даними, впродовж 2014-2019 років в структурі капітальних інвестицій в Україні за джерелами фінансування відбулися суттєві зміни. Найбільшу суму капітальних вкладень стабільно становлять власні кошти підприємств та організацій (рис. 1), частка яких в загальному обсязі капітальних інвестицій в 2019 році склала 68%. Позитивною тенденцією є щорічне збільшення обсягів бюджетного фінансування, зокрема у 2019 році – майже 15%. У порівнянні з 2014 роком розмір бюджетного фінансування зріс у 10 разів. Варто зауважити, що у 2019 за кошти місцевих бюджетів профінансовано 10% інвестицій, і даний показник щороку збільшується завдяки реформі децентралізації.

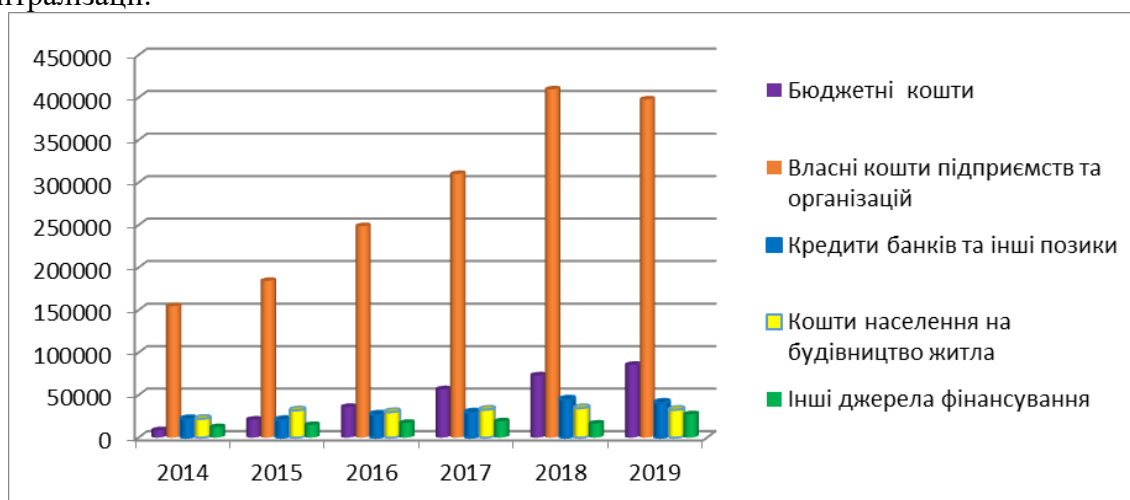

Рис. 1. Структура капітальних інвестицій в Україні за джерелами фінансування за 2014–2019 роки, млн. грн.[13]

Зменшується частка капітальних інвестицій за рахунок кредитів банків та інших позик. Банківська сфера не створює умов для вигідного кредитування інвестиційних проектів. Дещо зменшилась частка коштів населення на будівництво житла – з 10 % у 2014 році до 5,6% у 2019 році, на що в свою чергу також впливають дороговартісні банківські кредити. Інвестиції за рахунок коштів іноземних інвесторів у 2019 році становлять 0,6%, що у порівнянні з 2016 роком менше майже у 3 рази. Таке зменшення іноземних інвестицій зумовлено політичною та економічною ситуацією в державі, відсутністю стабільності та гарантій. Позитивним є збільшення обсягів фінансування за рахунок інших джерел, що у 2019 році становить 4% загального обсягу проти 2,5% у 2018 році.

Вдалий приклад змішаного фінансування – це проведений Міністерством культури України у 2019 році конкурс культурно-мистецьких проектів «Малі міста – великі враження» для розвитку, посилення інвестиційної та туристичної привабливості населених пунктів із загальною чисельністю населення до 50 тис. осіб [14]. Реалізація інвестиційного проекту передбачається на засадах співфінансування з державного бюджету на рівні до 70% загальної кошторисної вартості проекту, з місцевих бюджетів та з інших джерел до 30%.Що ж до залучення фінансування з інших джерел, сьогодні є широкий спектр різноманітних фінансових інструментів. Зокрема, резервом фінансування інвестиційних проектів є нетрадиційні (альтернативні) інструменти: венчурні фонди, бізнес-інкубатори, бізнес-ангели, краудфандинг. Венчурний капітал є особливою формою капіталу: інвестори, беручи участь у фінансуванні, фактично виступають як замовники майбутніх нововведень. Краудфандинг володіє значним потенціалом, він фактично є альтернативним способом залучення безповоротних інвестицій у проект. Тим більше що краудфандингові сервіси є прозорим механізмом, в якому відслідковується, на що витрачаються кошти.

Як свідчить зарубіжний досвід, протягом останніх 50-ти років у економічно розвинених країнах значну роль відіграє змішане фінансування інвестиційних проектів. До способів змішаного фінансування можна віднести як класичне поєднання кількох джерел формування інвестиційних ресурсів, так і застосування податкових пільг інвестиційного характеру та венчурне фінансування [15].

Висновки. Економічний спад у нашій країні супроводжується скороченням інвестиційної активності. Чинники, які впливають на процес інвестування, перебувають у такому стані, що не можуть сприяти розвитку цього процесу. Сумнівно, що Україні вдасться повторити шлях США, Європи чи "Азіатських тигрів" у активізації фінансування інвестиційних проектів. Нам необхідно здійснювати пошук власного шляху, який, на наш огляд, полягає у розвитку змішаного фінансування інвестиційних проектів у залежності від стадії життєвого циклу з використанням бюджетного фінансування, як каталізатора інвестиційної активності.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що для здійснення інвестиційної діяльності необхідно використовувати різні джерела фінансування, оскільки кожне з них має свої переваги та недоліки. Поки що вирішальну роль у джерелах фінансування інвестиційних проектів відіграють власні фінансові ресурси підприємств та організацій. Суттєве значення у фінансовому забезпеченні реалізації інвестиційних проектів повинні відігравати місцеві бюджети, приватні іноземні та вітчизняні інвестори, венчурні фонди та краудфандинг. Для цього необхідно розробити нові креативні умови привабливого бізнес-клімату для розвитку інвестиційної діяльності на прагматичних засадах, що і буде предметом наших подальших досліджень.

Література

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ. URL: www.zakon.rada.gov.ua
2. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент. К.: МАУП, 2001. 280 с.
3. Бланк И.А. Управление инвестициями предприятия. К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. 480 с.
4. Марголин А.М. Экономическая оценка инвестиционных проектов. М.: ЗАО "Издательство "Экономика", 2007. 367 с.
5. Папп В. Оптимізація розподілу інвестиційних ресурсів та вибір ефективних інвестиційних проектів. *Регіональна економіка*. 2004. № 2, С. 246-255.
6. Анискин Ю.П. Управление инвестициями. М.: ИКФ Омега-Л, 2002. 167 с.
7. Туріянська М.М. Інвестиційні джерела: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2004. 317 с.
8. Стефанович Є. А. Інвестиційні проекти та джерела їх фінансування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 20, С. 8-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2010_20_4
9. Лапко О. О. Проектне фінансування як інноваційний механізм реалізації інвестиційних проектів. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2017. Вип. 4, С. 165-170.
10. Федорчак О. В. Державна підтримка реалізації інвестиційних проектів в Україні. *Ефективність державного управління*. 2017. Вип. 3, С. 258-271.
11. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
12. Колеватова А.В. Сучасний стан залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22, С. 1080-1084.
13. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування. *Державна Служба Статистики України*. – URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/ioz.htm
14. Положення про конкурс культурно-мистецьких проектів «Малі міста - великі враження». *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0273-19>
15. Andrusiv, U., Kinash, I., Cherchata, A., Polyanska, A., Dzoba, O., Tarasova, T & Lysak, H.. Experience and prospects of innovation development venture capital financing. *Management Science Letters* , 2020, 10(4), 781-788.

References

1. Pro investytsiynu diialnist: Zakon Ukrainy vid 18.09.1991 r. № 1560-XII. URL: www.zakon.rada.gov.ua
2. Fedorenko V.H. (2001) Investytsiyni menedzhment. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
3. Blank Y.A. (2003) Upravlenye ynvestytsiyamy predpriyatiya. Kyiv: Nyka-Tsentr, Elha[in Ukrainian].
4. Marholyn A.M. (2007) Ekonomycheskaia otsenka ynvestytsyonnykh proektov.Moscow:ZAO Yzdatelstvo "Ekonomyks"[in Russian].
5. Papp V. (2004) Optymizatsiia rozpodilu investytsiynykh resursiv ta vybir efektyvnykh investytsiynykh proektiv. *Rehionalna ekonomika – Regional Economy*, № 2,246-255[in Ukrainian].
6. Anyskyn Yu.P. (2002) Upravlenye ynvestytsiyamy. Moscow: YKF Omega-L[in Russian].
7. Turianska M.M. (2004) Investytsiini dzherela. Donetsk: Yuho-Vostok [in Ukrainian].
8. Stefanovych Ye. A. Investytsiini proekty ta dzherela yikh finansuvannia.*Investytsiyni praktyka ta dosvid*. 2010. № 20, С. 8-12.URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2010_20_4
9. Lapko O. O.(2017) Proektne finansuvannia yak innovatsiyni mekhanizm realizatsii investytsiynykh proektiv.*Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seria: Ekonomika –Scientific Notes of Ostroh Academy National University, "Economics" series,issue 4*, 165-170[in Ukrainian].

10. Fedorchak O. V. (2017) Derzhavna pidtrymka realizatsii investytsiinykh proektiv v Ukraini. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia– Efficiency of public administration*, issue 3, 258-271 [in Ukrainian].
11. Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu. *Minfin*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 26.02.2020).
12. Kolevatova A.V. Suchasnyi stan zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and National Problems of Economy*. 2018. № 22, 1080-1084 [in Ukrainian].
13. Kapitalni investytsii za dzherelamy finansuvannia. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine*. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/ioz.htm
14. Polozhennia pro konkurs kulturno-mystetskykh proektiv «Mali mista - velyki vrazhennia». *Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0273-19>
15. Andrusiv, U., Kinash, I., Cherchata, A., Polyanska, A., Dzoba, O., Tarasova, T & Lysak, H. (2020). Experience and prospects of innovation development venture capital financing. *Management Science Letters* , 10(4), 781-788.